

Міністерство освіти і науки України
Ужгородський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки» НААН України
Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку
НАН України»
Національний університет біоресурсів і природокористування України
Карпатський університет ім. Августина Волошина
Державна установа «Інститут регіональних досліджень ім. М.І.Долішнього НАН України»
П्राгівський університет (Словаччина)
Вища школа м. Ніредьгаза (Угорщина)
Технічний університет м. Габрово (Болгарія)
Політехніка Свентокшиська (Польща)
Західний університет ім. Васіле Голдіша
(м. Арад, Румунія)

СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ КРАЇНИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Частина 2

Ужгород,
28-29 квітня 2017 р.

УДК 332(477)(063)

С 91

Сучасні економічні, соціальні та екологічні детермінанти активізації розвитку країни та її регіонів: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м.Ужгород, 28-29 квітня 2017 р. У двох частинах. Ч.2. / Ред. кол.: Лендел М.А. (гол. ред.) та ін. – Ужгород: Вид-во УжНУ «Г'юверла», 2017. – 148 с. ISBN 978-617-7333-33-2

У збірнику представлено тези доповідей учасників міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні економічні, соціальні та екологічні детермінанти активізації розвитку країни та її регіонів». Розглядаються питання економіки та трансформації управління національним і регіональним господарством. Обґрунтовуються соціально-економічні, екологічні, демографічні проблеми територіальних економічних систем, формування інноваційно-інвестиційної стратегії їх розвитку, напрями економіки природокористування і охорони навколишнього природного середовища. Значну увагу приділено пріоритетам транскордонного співробітництва, зовнішньоекономічній діяльності, розвитку рекреаційно-туристичного комплексу, сфери підприємництва та фінансово-облікового забезпечення зростання економіки.

Видання розраховане на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються проблемами розвитку економіки.

Редакційна колегія:

Лендел М.А. – член-кореспондент НААН України, д.е.н., професор;
Гаврилко П.П. – к.е.н., професор;
Брігченко І.Г. – д.е.н., професор;
Газуда М.В. – д.е.н., професор;
Черленяк І.І. – д.н.держ.упр., професор;
Химнець В.В. – д.е.н., професор;
Кляп М.П. – к.ф.-м.-н., доцент;
Домище-Медяник А.М. – к.е.н., доцент;
Волошенко С.С. – викладач.

*Рекомендовано до друку
вченою радою економічного факультету ДВНЗ «УжНУ»
(протокол №7 від 22 березня 2017 р.)*

ISBN 978-617-7333-33-2

© Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ, 2017
© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2017
© Карпатський університет ім. Августина Волошина, 2017

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 5. ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СИСТЕМ

Варварук Ю.Ю. Чинники розвитку аграрних кластерів як інноваційних механізмів аграрного сектора	5
Гунда Б.М., Гунда Т.В. Гедтальт-підхід до управління організаційними змінами	8
Гуштан Т.В. Пріоритетні напрями регіональної промислово-інноваційної політики України	12
Кічук Н.В. Інноваційно-інвестиційний розвиток економіки України	15
Ковач М.Й. Особливості синергетичного ефекту в інноваційному розвитку економіки	18
Кучер А.В., Кучер Л.Ю. Інвестиційна привабливість в межах користування регіонів	22
Ленковська Л.В., Рижова К.І. Інвестиційне забезпечення відповлення подогощодарськo-меліоративного комплексу України	26
Лукіна О.В., Рабокшнь П.А. Інноваційні підходи у розробці стратегій розвитку об'єднаних територіальних громад, що поєднують міські й сільські території	29
Павліха Н.В., Лугова М.С. Інвестиційне співробітництво як економічний детермінант активізації сталого просторового розвитку регіону	32
Сидницький Ю.І. Конкуренція технологій у просторовому вимірі	35
Ткач О.В., Максимюк М.М., Балажук С.І. Персонал як основний внутрішній фактор економічної безпеки сільськогосподарських підприємств	38
Хминець В.В. Освітязькі реформи і розвиток економіки Закарпаття у контексті євроінтеграційної політики України	41
Черленяк І.І., Федуря В.П. Менеджмент фірми та комплексна операційна матриця організаційних процесів	45

РОЗДІЛ 6. ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ТА СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Плидкий О.В., Мірзодаєва Т.В. Раціональне природокористування в комплексній переробці сировини як основна детермінанта регіонального розвитку країни	49
Селівєрстєва Л.С., Дерій О.Ю. Управління та поведження підходами: світові практики та українські реалії	52
Цимбалюк І.О. Податкові важелі еколого-збалансованого природокористування	55

РОЗДІЛ 7. ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО І ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Берфан Є.А. Оцінка напрямів співпраці України з країнами ЄС в умовах прикордонного співробітництва	59
Глічєва Н.Є. Роль транскордонного співробітництва у регіональному розвитку та інтеграційних процесах	62
Черленяк І.І., Симочко М.І. Адаптація промислової політики до викликів повторної індустріалізації України	66

**РОЗДІЛ 8. РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНИЙ КОМПЛЕКС
У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Босовська М.В., Велмідь Н.І. HORECA: тренди інтеграційного розвитку	70
Василюха Н.В., Індус К.П., Готько Н.М. Державна маркетингово-інформаційна підтримка розвитку ринку туристичних послуг	73
Галаченко О.О. Розвиток сфери санаторно-курортних послуг регіонів: проблеми та шляхи вирішення	76
Джаман М.О. Образ регіону як фактор його конкурентоспроможності	79
Кляш М.П., Чернокоз Н.Л. Рекреаційно-туристичний потенціал Карпатських полонин	81
Лендел М.А. Основні складові системи функціонування і розвитку туристично-рекреаційного комплексу регіону	82
Magies G. Management of tourism and visual culture in Maramures County, Romania	85
Сагалакова Н.О., Роскладка А.А. Моделювання системи обліку витрат на туристичний продукт	87
Шелемон Л.М., Симоцько М.І. Формування собівартості туристичного продукту	90
Щеглюк С.Д. Сучасні форми просторової організації туризму в регіоні	95

**РОЗДІЛ 9. ФІНАНСОВО-ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ**

Баланюк І. Ф., Коцчак Ю. С., Литвинська К. Р. Особливості обліку нарахування та утримання із заробітної плати	97
Бачо Р.И. Оцінка меж стійкого розвитку ринків небанківських кредитних послуг України	100
Бігдан І.А. Діагностування в системі антикризового фінансового управління підприємствами	102
Блакита Г.В., Карпенко І.В. Формування системи обліку трансфертного ціноутворення на підприємстві	106
Брітченко І.Г., Стойка В.С. Доцільність створення кооперативних банків в Україні	109
Варчаба В.І., Огородник В.О. Український ринок державних цінних паперів	113
Волощук Н.Ю. Підходи до оцінювання фінансового стану та діагностики діяльності підприємства	117
Гончаренко І.Г. Державний фінансовий контроль в контексті соціально-економічної стабільності країни	119
Ігнатишин М.В. Платіжний календар як інструмент оперативного управління грошовими потоками на підприємстві	121
Клевяник В.Ю. Проблеми та перспективи розвитку консалтингового бізнесу	124
Крутова А.С., Несгеренко О.О. Класифікація чинників впливу на інтегровану облікову політику	127
Нагорня І.В. Інфляційні коригування фінансової звітності підприємств: методичні аспекти застосування	131
Підлипна Р.П., Кіш Е.П. Єдиний соціальний внесок у контексті нарахувань і утримань із заробітної плати	133
Підлипна Р.П., Рибаківа Л.П. Управлінський облік як основа для створення ефективною системи управління підприємством	136
Цімошлинець Г.І. Механізми стимулювання ефективного використання трансфертів трудових мігрантів	140
Чубарь О.Г. Особливості функціонування біржового та позабіржового сегментів фондового ринку в Україні	143

3. Чікіта І.Б. Кооперативна модель банківського бізнесу в Європі: досвід для України / І.Б. Чікіта // Вісник Львівської комерційної академії. – 2013. – Вип.40. – с. 90 – 97.
4. Гордійчук А.: Хочу побажати Тарасу Куговому зберегти свій «музичний» слух до аграрної галузі і загалом для держави / А. Гордійчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agropolit.com/interview/88-andriy-gordiychuk-hochu-pobajati-tarasu-kutovomu-zberegiti-sviiy-muzichniy-sluh-dlya-agarnoyi-galuzi-i-zagalom-dlya-derjavi>
5. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
6. Постанова Верховної Ради України «Про прийняття за основу проекту Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань діяльності системи кредитної кооперації» від 17.12.2008 р. № 673-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/673-vi>
7. Кравчук Г.В. Зарубіжний досвід функціонування кооперативних банків / Г.В. Кравчук, М.В. Дубина // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія «Економічні науки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economic-vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcls&id=615>

УДК 336.761.3

Варчаба В.І.

доктор економічних наук, доцент,
завідувач кафедри фінансів і банківської справи

Огородник В.О.,

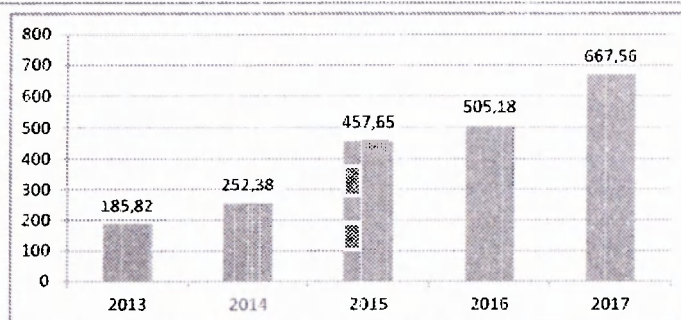
кандидат економічних наук, доцент,
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

УКРАЇНСЬКИЙ РИНОК ДЕРЖАВНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

Державні цінні папери — це державні зобов'язання, що випускаються в документарній формі електронній формі центральним урядом, місцевими органами влади і окремими державними підприємствами з метою розміщення позик і мобілізації грошових ресурсів у відповідні бюджети [1].

В Україні існують такі види державних цінних паперів: облігації внутрішніх державних позик України (ОВДП); облігації зовнішніх державних позик України (ОЗДП); цільові облігації внутрішніх державних позик України (ЦОВДП); казначейські зобов'язання України (КЗ); приватизаційні папери.

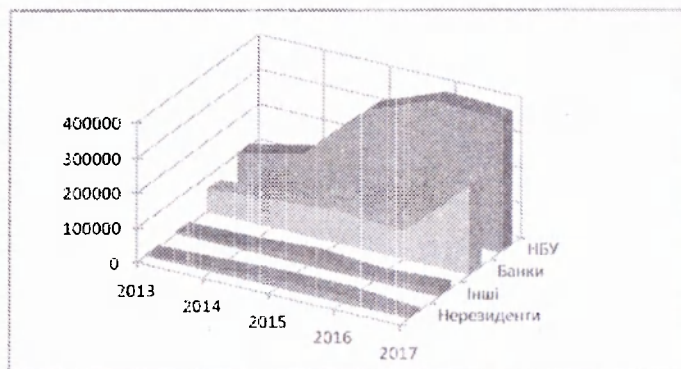
Обсяги випуску облігацій внутрішніх державних позик протягом 2012-2017 років представлені на рис. 1.

Рис. 1. ОВДП, які знаходяться в обігу, за сумою основного боргу, на початок року, млрд грн. [4]

Станом на початок 2017 року, в обігу знаходились ОВДП на суму 667,56 млрд грн. У порівнянні з початком 2016 року, обсяг ОВДП в обігу зріс на 32,1%, у порівнянні з початком 2013р. — майже в 4 рази. Зростання обсягу ОВДП пояснюється використанням цього інструменту для покриття дефіциту бюджету шляхом викупу ОВДП Національним банком (через державні банки). Станом на 14.02.2017 обсяг ОВДП зріс ще на 4% та становить 671,21 млрд грн.

Аналізуючи ОВДП, які знаходяться в обігу, слід зосередити увагу на їх власниках (рис.2).

Рис. 2. Власники ОВДП, на початок року, м.лн. грн [4]

Протягом досліджуваних років власником найбільшого обсягу ОВДП виступав НБУ (понад 50%), але слід зазначити, що останнім часом зріс обсяг ОВДП у власності комерційних банків.

Активність уряду України на ринку зовнішніх позик можна охарактеризувати як помірну, хоча протягом останніх років спостерігається зростання обсягу залучення зовнішнього фінансування. В свою чергу, ріст

ОЗДП негативно вплинув на фінансовий стан нашої країни. У результаті уряд виявився неспроможним обслуговувати боргові зобов'язання за рахунок державного бюджету, що зумовило об'єктивну необхідність у реструктуризації.

Реструктуризація зовнішніх боргових зобов'язань України в 2015 р. відбулася після отримання першого траншу Міжнародного валютного фонду відповідно до програми розширеного фінансування. Вона передбачала зниження тиску на платіжний баланс країни, зростання платоспроможності, забезпечення рівності та прогнозованості боргових виплат. Умовами реструктуризації передбачалося списання Україні 20% номінальної вартості боргу, що загалом становить 3,6 млрд дол. США. Також реструктуризацією передбачено обмін зовнішніх облігацій на дев'ять нових серій, платежі за якими будуть проводитися рівними частинами з 2019 до 2027 р. Продовжено терміни виплати за всіма випусками єврооблігацій на чотири роки (з 2015–2023 рр. на 2019–2027 рр.).

Згідно з умовами обміну, дохідність нових зовнішніх облігацій становитиме 7,75% замість 7,2% річних, а термін погашення – 2019–2027 рр. Списання боргових зобов'язань передбачає застосування так званого «механізму компенсації», тобто випуску нового фінансового інструменту компенсації вартості, який отримають до нових облігацій їх власники. Це спеціальні державні деривативи, виплата за якими прив'язується до індексу приросту реального ВВП протягом 2021–2040 рр. Відповідно до умов реструктуризації, виплати кредиторам за державними деривативними доведеться здійснювати до кінця 2040 р., оскільки вони не можуть бути достроково викуплені.

В Україні використання казначейських зобов'язань відбулося на підставі Постанови Кабінету Міністрів «Про випуск казначейських зобов'язань» від 10 січня 2002 р. № 15[5]. Казначейські зобов'язання 2002 р. було випущено в документарній (бланковій) формі на пред'явника, номінальною вартістю 50 грн із строком обігу 24 місяці на загальну суму 400 млн грн. Наступна спроба залучення коштів на фінансування державного боргу через механізм казначейських зобов'язань була здійснена у 2009 р. Міністерством фінансів України було оголошено про випуск казначейських зобов'язань на пред'явника в документарній формі із строком обігу 12 місяців, номінальною вартістю 500 грн, різними серіями [69]. Загальна номінальна вартість кожної серії повинна була становити 200 млн грн. Повернення до випуску казначейських зобов'язань, незважаючи на невдалий попередній досвід відбувся у 2012 р. в документарній формі загальним обсягом 200 млн доларів США із строком обігу 24 місяці, номінальною вартістю 500 доларів США, відсотковою ставкою 9,2% річних та сплатою купонів кожні шість місяців. Останнім прикладом казначейських зобов'язань був випуск казначейських зобов'язань «Військових» у травні 2014 р. Міністерство фінансів України розпочинало Theoretical and Practical Aspects of Economics and Intellectual Property 2015 Issue 1(11) 164 розміщення казначейських зобов'язань «Військові» серії В на пред'явника в документарній формі загальним обсягом 100 млн грн із строком обігу 24 місяці, номінальною вартістю 1000 грн, відсотковою ставкою 7% річних та сплатою

купонів кожні шість місяців у розмірі 35 грн. Для успішної реалізації проекту випуску казначейських зобов'язань «Військові» була визначена мета: «створення можливостей відчутти причетність до вирішення загальнонаціональних проблем, об'єднання зусиль та ресурсів, надати фінансову допомогу вітчизняним Збройним Силам з метою підвищення їх боєготовності та зміцнення обороноздатності держави» [6]. За офіційними даними, 15% воєнних витрат у 1941–1945 рр. було покрито за рахунок саме цього джерела фінансування [2, с.50].

Окрему групу державних цінних паперів являють собою приватизаційні цінні папери. Випуск приватизаційних паперів здійснюється НБУ, хоча органом, що приймає рішення про випуск, виступає Кабмін України. Приватизаційні папери підлягають використанню лише з метою обміну їх на акції або документи, що свідчать про право власності на об'єкти приватизації. Основними видами приватизаційних паперів є: майнові сертифікати, житлові чеки, земельні бони [3]. Найбільш поширеним видом приватизаційних паперів був майновий сертифікат, який застосовувався під час проведення масової приватизації, але на сьогоднішній день його обіг завершено. Інші приватизаційні папери широкого застосування в Україні не мали, що пояснюється особливостями житлового та земельного законодавства.

Слід зауважити, що найкращим стимулом розвитку ринку державних цінних паперів України будуть заходи, спрямовані на боротьбу з корупцією та встановлення верховенства права, поліпшення регулятивної якості, а також стимулювання захисту економічних та громадянських свобод серед населення. Україна повинна створити власну модель розвитку ринку цінних паперів, яка враховувала б усі особливості вітчизняної економічної системи.

Перелік використаних джерел

1. Боринець С.Я. Економічна природа та призначення державних цінних паперів / С.Я. Боринець, Л.В. Могилко // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 13. – С. 29–31.
2. Міщенко В. І. Організація залучення заощаджень населення на основі випуску казначейських зобов'язань України / В. І. Міщенко, В. В. Жупанин // Фінанси України. – 2008. – № 2. – С. 44–58.
3. Облігації та приватизаційні папери. Облігації, їх види та роль в економіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bibl.com.ua/pravo/7036/index.html>
4. ОВДП, які знаходяться в обігу, за сумою основного боргу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/files/T-bills_debt.xls
5. Про випуск казначейських зобов'язань [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 січня 2002 р. №15. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/15-2002-%D0%BF>
6. Умови придбання ОВДП "Військові" [Електронний ресурс] / Державна фіскальна служба України. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/baneryi/umov-pridbannyaovdp/>

Наукове видання

**СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ,
СОЦІАЛЬНІ ТА ЕКОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ
АКТИВІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ КРАЇНИ
ТА ЇЇ РЕГІОНІВ**

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

У двох частинах

Частина 2

*За достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр
та інших відомостей несуть автори публікацій*

Редактор випуску:

Лендос Михайло Анорінович

Відповідальні за випуск:

*Газуда Леся Михайлівна,
Індус Катерина Петрівна*

Обкладинка:

Медведєв Максим

Коректура:

*Алексєва Тетяна Миколаївна,
Іванова Марія Іванівна*

Технічний редактор, верстка:

*Бродич Андріана Іванівна,
Крижанітська Ярослава Ярославівна*

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman

Ум друк арк. 8,60. Обл. вид арк. 8,16

Зам. №22 Наклад 300 прим

Оригінал-макет виготовлено

у редакційно-видавничому відділі ДВНЗ «УжНУ»

88015, м. Ужгород, вул. Заньковецької, 89

E-mail: dep-editors@uzhnu.edu.ua

Видавництво УжНУ «Говерла».

88000, м. Ужгород, вул. Капітульна, 18.

E-mail: goverla-print@uzhnu.edu.ua

*Свідоцтво про внесення до державного реєстру
видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія 3т № 32 від 31 травня 2006 року*